

23 Ιουνίου, 1995

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ Δ/στές]

ROYAL INSURANCE INTERNATIONAL LTD,

Εφεσείουσα,

v.

ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ,

Εφεσίβλητου.

(Ποινική Εφεση Αρ. 5901).

5 Ανθρώπινα Δικαιώματα — Δικαίωμα για δίκαιη δίκη — Σύνταγμα άρθρα 12.5 (γ) και (δ) και 30.3 — Ερήμην καταδίκη της εφεσείουσας εταιρείας — Κατά πόσο έγινε κατά παράβαση των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων για δίκαιη δίκη — Το δικαίωμα της ακρόασης είναι το πρωτοκύτταρο της δίκαιης δίκης — Η τήρηση ή μη των διευθετήσεων που κάμνουν συχνά οι δικηγόροι αναφορικά με την παράστασή τους στο Δικαστήριο, δεν πρέπει να αφεθούν να επηρεάζουν το κύρος της δίκης.

10 Η εφεσείουσα εταιρεία αντιμετώπιζε κατηγορία για παράλειψη πληρωμής των δικαιωμάτων επαγγελματικής άδειας για το χρόνο 1992. Η υπόθεση ορίστηκε για απόδειξη στις 12.4.1994. Η δικηγόρος της εφεσείουσας εταιρείας ειδοποίησε τον δικηγόρο του εφεσίβλητου ότι θα εμφανιζόταν στο Δικαστήριο κατά την πιο πάνω ημερομηνία για να την εκπροσωπήσει. Όταν έφτασε στο Δικαστήριο γύρω στις 10.00 π.μ. η υπόθεση είχε ήδη εκδικαστεί. Η εφεσείουσα
15 εταιρεία καταδικάστηκε ερήμην και της επιβλήθηκε πρόστιμο £100 και διατάχθηκε να πληρώσει τα έξοδα της δίκης καθώς και τα δικαιώματα.

20 Η καταδίκη εφεσιβλήθηκε για τον λόγο ότι παραβιάστηκαν οι συνταγματικές διατάξεις για ακριβοδίκαιη δίκη (fair trial) και συγκεκριμένα τα άρθρα 12.5(γ) και (δ) και 30.3 του Συντάγματος.

Ο συνήγορος της εφεσείουσας εταιρείας επικαλέστηκε αποφάσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης που καθορίζουν το περιεχόμενο της έννοιας της δι-

καις δίκης σε συνάρτηση με την παρουσία του κατηγορουμένου κατά την ακρόαση. Επίσης αναφέρθηκε στην υπόθεση *Apreyitos v. The Police* στην οποία διατάχθηκε επανεκδίκαση.

Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την έφεση και αποφάνθηκε ότι:

1. Η υπόθεση *Apreyitos* διακρίνεται από την παρούσα, λόγω του ότι στην υπόθεση εκείνη, ο δικηγόρος εμφανίστηκε στο Δικαστήριο πράγμα που δεν συνέβηκε στην παρούσα υπόθεση. Επίσης η πιο πάνω υπόθεση δεν δημιουργεί οποιαδήποτε αρχή δικαίου που να την καθιερώσει σαν δεσμευτικό δικαστικό προηγούμενο. 5
2. Τα θέσμις της δίκης δεν έχουν παραβιαστεί στην παρούσα υπόθεση. Η τήρηση ή μη των διευθετήσεων που κάμνουν συχνά οι δικηγόροι αναφορικά με την παράστασή τους στο Δικαστήριο δεν πρέπει να αφεθούν να επηρεάζουν το κύρος της δίκης. 10

Εξαιρείται η περίπτωση που η μη εμφάνιση οφείλεται σε συνθήκες πέραν του ελέγχου του διαδικού ή του συνηγόρου, που οριστικά δεν είναι η παρούσα. 15

Η έφεση απορρίπτεται.

Αναφερόμενες αποφάσεις:

Γρηγορίου v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ (1992) 1 Α.Α.Δ. 1222,

Apreyitos v. The Police (1968) 2 C.L.R. 229. 20

Έφεση εναντίον Καταδίκης.

Έφεση εναντίον της καταδίκης από τους Royal Insurance International Ltd οι οποίοι βρέθηκαν ένοχοι στις 14 Απριλίου, 1994, από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 22988/93) στην κατηγορία της μη πληρωμής δικαιωμάτων επαγγελματικής άδειας για το 1992 κατά παράβαση των άρθρων 104, 109, 129 & 140 του περί Δήμων Νόμου 111/85 και καταδικάστηκε από Δ. Μιχαηλίδου (κα) σε £100,- πρόστιμο και £15,- έξοδα. 25

Π. Πολυβίου, για τους εφεσείοντες.

Αντ. Σαλαχώρης, για τους εφεσίβλητους. 30

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Π.: Την απόφαση του δικαστηρίου θα δώσει ο δικαστής Σ. Νικήτας.

5 ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Στις 12/4/94 η εφεσείουσα εταιρεία καταδικάστηκε ερήμην από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού σε κατηγορία ότι παρέλειψε να πληρώσει τα δικαιώματα επαγγελματικής άδειας για το 1992 συμποσούμενα, με τις επιβαρύνσεις, σε £467,61. Της επιβλήθηκε πρόστιμο £100 και διατάχθηκε να καταβάλει £15, τα έξοδα της δίκης, καθώς και τα δικαιώματα.

10 Η καταδίκη εφεσιβάλλεται για λόγους που έχουν ως κοινό παρονομαστή τον ισχυρισμό για παραβίαση των συνταγματικών διατάξεων που καθορίζουν τους συστατικούς όρους της ακριβοδίκαιης δίκης (fair trial). Και συγκεκριμένα των άρθρων. 12.5 (γ) και (δ) και 30.3 του Συντάγματος. Άλλος παρεμφερής λόγος έφεσης είναι ότι έχει θιγεί και η αρχή της ισοτιμίας των όπλων
15 μεταξύ κατηγορού και κατηγορουμένου.

Από το πρακτικό της δίκης προκύπτει ότι η υπόθεση είχε αχθεί για πρώτη φορά στο Δικαστήριο την 24/1/94. Αναβλήθηκε όμως στις 22/3/94 γιατί, όπως σημειώθηκε, δεν είχε επιδοθεί η κλήση στην εφεσείουσα.

20 Την ημέρα εκείνη η υπόθεση ορίστηκε για απόδειξη στις 12/4/94 δεδομένου ότι έγινε η επίδοση στο μεταξύ και η εφεσείουσα εταιρεία παρέλειψε να εμφανιστεί κατά τα προβλεπόμενα από το νόμο. Κατά την κρίσιμη χρονολογία το Δικαστήριο, αφού άκουσε το μάρτυρα που κάλεσε ο κ. Σαλαχώρης, που εκ-
25 προσώπησε την κατηγορούσα αρχή, επέβαλε τη χρηματική ποινή που αναφέραμε στην αρχή της απόφασης.

30 Το πλήρες ιστορικό αποκαλύπτει η μαρτυρία της δικηγόρου Στέλλας Πολυβίου που περιέχεται σε ένορκη δήλωσή της ημερ. 24/10/94. Τη μαρτυρία είχε επιτρέψει το Εφετείο, ύστερα από γραπτό αίτημα της εφεσείουσας, στα πλαίσια της εξουσίας που μας παρέχει το άρθρο 25 (3) του περί Δικαστηρίων Νόμου αρ. 14/60 (όπως τροποποιήθηκε) να δέχεται την προσαγωγή περαι-
τέρω αποδεικτικών μέσων.

35 Είναι ανάγκη να αναφερθούμε στη μαρτυρία αυτή και να συνοψίσουμε τα κύρια σημεία της. Η επίδοση στην εταιρεία έγινε πριν την πρώτη δικάσιμο (8/12/93). Ωστόσο, επειδή το αποδεικτικό της επίδοσης δεν κατατέθηκε έγκαιρα, η εμφάνιση του δικηγόρου Ντ. Μαστορούδη, στον οποίον είχαν δώσει σχετικές

οδηγίες οι δικηγόροι της εφεσείουσας, δεν έγινε δεκτή και δεν καταγράφηκε. Συνεχίζοντας η μάρτυς αναφέρει ότι στις 22/3/94, που είχε οριστεί η υπόθεση, ο κ. Σαλαχώρης παρέστη στο Δικαστήριο χωρίς να αναμένει τον κ. Μαστορούδη. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας η κα Πολυβίου τηλεφώνησε στον κ. Σαλαχώρη ότι θα εμφανιζόταν κατά τη νέα δικάσιμο εκ μέρους της εταιρείας εναντίον της οποίας εκκρεμούσε και η ποινική υπόθεση αρ. 7688/93 μεταξύ των ιδίων διαδίκων μερών, η οποία αφορούσε πάλιν επαγγελματική φορολογία, αλλά για άλλη περίοδο, δηλαδή, το 1991.

Όταν η κα Πολυβίου έφτασε στο Δικαστήριο γύρω στις 10.00 π.μ. η υπόθεση είχε ήδη εκδικαστεί με το πιο πάνω αποτέλεσμα. Αργότερα, την ίδια ημέρα, άρχισε και περατώθηκε η ακρόαση της υπόθεσης 7688/93 για την οποία το Δικαστήριο εξέδωσε αθωωτική απόφαση στις 18/4/94. Επιδιώχθηκε η από κοινού με τον κ. Σαλαχώρη ακύρωση της εκκαλούμενης καταδικαστικής απόφασης, αλλά ορθά η πρωτόδικος δικαστής, για δικαιοδοτικούς λόγους, απέρριψε το αίτημα.

Ο δικηγόρος της εφεσείουσας υποστήριξε ότι υπό τις περιστάσεις αυτή στερήθηκε του δικαιώματος να παραστεί στη δίκη και να προβάλλει τους ισχυρισμούς της κατά παράβαση των παραπάνω διατάξεων.

Για το θεωρητικό υποστήριγμα της πρότασής του ο κ. Πολυβίου αναφέρθηκε στην απόφαση στην Π.Ε. 7710 *Γεηγορίου v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ* (1992) 1 Α.Α.Δ. 1222, στην οποία έγινε επισκόπηση της νομολογίας του Δικαστηρίου, που αφορά στη συνταγματική αρχή της δίκαιης και ανεπιθρέαστης δίκης (fair trial).

Ο συνήγορος μας παρέπεμψε περαιτέρω σε αποφάσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης που επεξηγούν, οριοθετούν και καθορίζουν το περιεχόμενο της έννοιας της δίκαιης δίκης σε συνάρτηση με την παρουσία του κατηγορουμένου κατά την ακρόαση. Υπογραμμίστηκε η σχετικότητα των αποφάσεων με τα κρατούντα στην Κύπρο ενόψει της ουσιαστικής ταύτισης των εγγυήσεων του κυπριακού συστήματος με το άρθρο 6(3) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχει ακόμη λεχθεί ότι η γνώση των συμβάντων, όπως εξετέθησαν, από το δικαστήριο, δεν είναι παράγων καθοριστικής σπουδαιότητας. Τα ανατίλκετα αυτά γεγονότα και η σαφής εκδήλωση πρόθεσης της κατηγορούμενης εταιρείας να υπερασπισθεί, θεμελιώνουν παρέκ-

κλιση από το θεσμικό πλαίσιο της ποινικής δίκης και δικαιολογούν παραμερισμό της εκκαλούμενης απόφασης.

5 Τέλος έγινε εισήγηση ότι υπό όμοιες συνθήκες ερημοδικίας στην υπόθεση *George Apeyitos v. The Police* (1968) 2 C.L.R. 229, τροποποιήθηκε η πρωτόβαθμη απόφαση και διατάχθηκε επανεκδίκαση και ότι το προηγούμενο αυτό καλύπτει και την παρούσα υπόθεση. Ήταν υπόθεση με αντικείμενο κατηγορία για παράλειψη ανανέωσης της ενιαύσιας άδειας κατοχής ραδιοφώνου, που επιβαλλόταν από τη σχετική νομοθεσία, η οποία έχει προ πολλού καταργηθεί. Προηγήθηκε μακρά αλληλογραφία του κατηγορουμένου με την αρμόδια ταχυδρομική υπηρεσία με την οποία αμφισβητούσε οποιαδήποτε ευθύνη καταβολής των απαιτούμενων τελών.

15 Δικηγόρος που ανέλαβε την υπεράσπιση, παρουσιάστηκε στο Δικαστήριο κατά τη δικάσιμο και σημείωσε την ημερομηνία στην οποία αναβλήθηκε για ακρόαση ως την 20η Αυγούστου. Αργότερα, σε τηλεφωνική επικοινωνία του συνηγόρου με τον υπάλληλο του ταχυδρομείου και μάρτυρα στην υπόθεση, ο τελευταίος τον πληροφόρησε ότι η σωστή ημερομηνία ήταν η 14η Αυγούστου και όχι η 20η Αυγούστου, που είχε υπόψη του ο ίδιος. Την ημέρα εκείνη (14 Αυγούστου) δόθηκε in absentia η καταδικαστική απόφαση που βασίστηκε στη μαρτυρία του υπαλλήλου, που, όπως παρατηρεί η εφετειακή απόφαση, δεν πληροφόρησε (ο μάρτυρας) το δικαστήριο πως ο κατηγορούμενος αμφισβήτησε την ευθύνη ή ότι είχε συνομιλία από τηλεφώνου με το συνήγορο αναφορικά με την χρονολογία ακρόασης. Διατάχθηκε η επανεκδίκαση της υπόθεσης με το ακόλουθο σχετικό που έδωσε ο τότε Πρόεδρος του Δικαστηρίου Βασιλειάδης:

30 “We have no doubt in our mind that in such circumstances the conviction must be set aside; and that the case must be heard afresh, under an order for retrial. We find it unnecessary to enter into the question who was to blame for the misunderstanding or what were the causes for it. There can be no doubt that we can order a new trial; ...”

35 Η απόφαση *Apeyitos* δεν εφαρμόζεται. Υπάρχει ειδοποιός διαφορά. Στην περίπτωση εκείνη ο δικηγόρος εμφανίστηκε στο Δικαστήριο, πράγμα που δε συνέβη στην παρούσα. Το σημείο αυτό τη διακρίνει. Χρειάζεται εδώ, παρενθετικά, ένα σύντομο σχόλιο για το τεκμ. Β που επισυνάφθηκε στην ένορκη δήλωση.
40 Είναι επιστολή των δικηγόρων της εφεσεύουσας ημερ. 19/4/94

προς τον κ. Σαλαχώρη με την οποία του ζητήθηκε να συναινέσει στην ακύρωση της εκκαλούμενης απόφασης. Σε αυτήν αναφέρουν ότι η καθυστέρηση της κας Πολυβίου οφειλόταν “σε κάποιο μικρό ατύχημα”. Επισημαίνουμε όμως πως στην ίδια την ένορκη δήλωση δεν αναφέρεται τίποτε το σχετικό.

5

Υπάρχει εντούτοις βαθύτερος λόγος που δεν μπορούμε να ακολουθήσουμε την *Apreyitos*. Όπως προκύπτει με καθαρότητα από το σκεπτικό της απόφασης που παραθέσαμε δε δημιουργεί ούτε υπαινίσσεται οποιαδήποτε αρχή δικαίου που να την καθιερώνει σαν δεσμευτικό δικαστικό προηγούμενο.

10

Το άρθρο 12.5 (γ) και (δ) του συντάγματος κατοχυρώνει το δικαίωμα κατηγορουμένου να υπερασπισθεί τον εαυτό του ή να διορίσει δικηγόρο της επιλογής του. Οι ίδιες διατάξεις προστατεύουν το δικαίωμά του να εξετάζει μάρτυρες κατηγορίας και να κλητεύει και εξετάζει μάρτυρες υπεράσπισης. Το άρθρο 30.3 περιέχει δέση κανόνων - παράγραφος (α) μέχρι (ε) - που στην ουσία εγγυούνται στον καθένα το θεμελιώδες δικαίωμα της ανεπηρέαστης δίκης. Η συμμόρφωση με τους κανόνες αυτών είναι η μόνη αποτελεσματική προστασία από τους κινδύνους της αυθαίρετης κρίσης. Γι' αυτό και διακηρύχθηκε από τη νομολογία ότι η παράβασή τους υπονομεύει ανεπανόρθωτα το κύρος της δίκης. Στο επίκεντρο των διατάξεων αυτών είναι το δικαίωμα που έχει ο καθένας να προβάλει τους ισχυρισμούς του ενώπιον του Δικαστηρίου. Το δικαίωμα της ακρόασης είναι το πρωτοκύτταρο της δίκαιης δίκης.

15

20

25

Δεν μπορεί να υποστηριχθεί στην προκείμενη περίπτωση ότι το δικαστήριο με οποιαδήποτε απευθείας ενέργειά του (ή παράλειψη) παρασπόνδησε απέναντι στα θέσμιμα της δίκαιης δίκης. Η τήρηση ή μη των διευθετήσεων που κάμνουν συχνά οι δικηγόροι αναφορικά με την παράστασή τους στο Δικαστήριο δεν πρέπει να αφεθούν να επηρεάζουν το κύρος της δίκης. Ο τυχόν συσχετισμός τους θα απέβαινε ολέθριος για την καλή απονομή της δικαιοσύνης. Εκτός φυσικά στην περίπτωση που η μη εμφάνιση οφείλεται σε συνθήκες που είναι πέρα από τον έλεγχο του διαδίκου ή του συνηγόρου, που οριστικά δεν είναι η παρούσα. Όπως παρατηρεί ο Π.Δ. Δαγτόγλου “Συνταγματικό Δίκαιο” 1991, τόμος Β, σελ. 1207, παράγραφος 1520:

30

35

“Ερήμην δίκες επιτρέπονται μόνον όταν ο διάδικος είχε γνώση του χρόνου της δίκης και η απουσία του δεν οφείλεται σε ανώτερη βία”.

40

Η έφεση κατά της καταδίκης απορρίπτεται. Υπάρχει και ένας λόγος έφεσης που βάζει κατά της ποινής ως υπερβολικής. Κατά τη συζήτηση όμως το θέμα δεν ανακινήθηκε καθόλου και το εκλαμβάνουμε ότι η έφεση κατά της ποινής εγκαταλείφθηκε.

Η έφεση απορρίπτεται.